

BIBLIOTEKA
SHTETIT

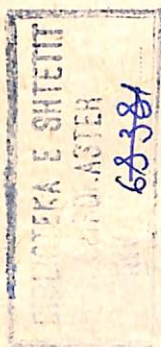
**KRISTAQ
CEPA
(KAPA)**

814-1-289'02

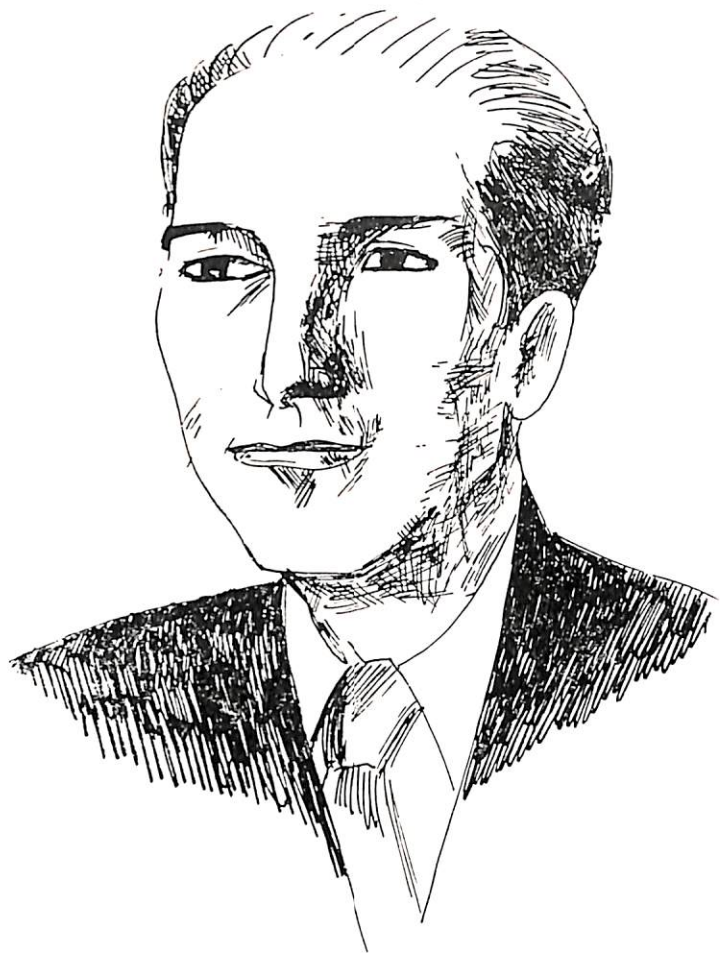
041

KRISTAQ CEPA
(KAPA)

11754

KRISTAQ CEPA (KAPA)

kratike Kapa denoncon kalbësirën e kohës. Ai nuk bën sulme sporadike, po të përsëritura, të dëndura. Poezitë e tij, ashtu si edhe të shumë autorëve të tjerë përparimarë të atyre viteve, ishin një sulm i vazhdueshëm ndaj pisllekut që kultivonte monarkia. Në një radhë me ta edhe KAPA, duke ruajtur origjinalitetin dhe individualitetin e tij krijues, vërvitet kundër deputetëve xhahilë e anadollakë, individualistë dhe antipatriotë, kundër parlamentit të dallkaukëve dhe gjumashëve, kundër pasanikëve kumarxhinj dhe tregëtarëve zhvatës, kundër intelektualcëve kozmopolitë dhe idealizuesve të regjimit. Në poezitë e tij do të ndeshësh dendur aspekte realiste dhe të realizmit kritik të jetës aq të prapambetur të feudalëve injorantë dhe të borgjezisë që kolovitej sa në orientalizëm e oksidentalizëm. Nëpër këto tablo vëren xvetënimin moral e politik të klasave të pasura «pa gjale, pa halle, të cilat kanë humbur çdo ideal përparimtar, majmunosen me snobizmin më të neveritshëm kozmopolit, bëjnë një jetë të përhumbur, kanë prerë çdo lidhje me popullin dhe vendin dhe po bastardohen me rrënjë e degë. Kapa na bën kështu të kuptojmë se në ato klasa, ku shuhet ideali, nis shthurja, atje ku mbarron patriotizmi fillon tradhëtia dhe atdhemohimi, atje ku shteti mbahet mbi këto klasa pa tjetër pllakos mjerimi dhe tragjedia e popullit mbarë. Meritë e Kapës është pikërisht se në krijimet e tij më të mira, ai zbulon tragjikomedinë e kohës. Në njerën

anë — shëmtirën feudoborgjeze ndaj së cilës mban gjithmonë një qëndrim të prerë satirizues e përbuzës dhe, nga ana tjetër, ve gishtin tek plagët e rënda që këto klasa i kanë hapur kombit dhe masave punonjëse. Në këtë vështrim edhe poezia e Kapës ecën dora-dorës me ata shkrimtarë të tjerë satirikë që edhe godasin të keqen shoqërore, edhe tregojnë ç'mënxyra i shkakton ajo një populli. Pranë e pranë, ballazi njeratjetrës do të ndeshësh kështu në satirat e Kapës edhe feudalët e vonuar, borgjezinë kamatore me një këmbë në feudalizëm, edhe institucionet grabitëse të një shteti që thëthnin gjakun dhe djersën e popullit, po, në anën tjetër, me dhëmbje të ndjerë dhe brejtëse edhe pasazhet që zbulojnë mjerimin fshatar e qytetar. Këto kontraste janë të dëndura. Në poezitë e Kapës lexuesi zbulon jo vetëm kontrastet ekonomike e shpirtërore që ka në klasat antagoniste, po edhe disa procese të rëndësishme të shoqërisë feudoborgjeze. Dallon menjëherë ujdinë e shtresës feudale me atë të borgjezisë, liberalizmin që po thëthinte borgjezia duke e inxhektuar në trupin e kombit. Po te poezia e tij dallon sado lehtë edhe lëvizjen ekonomike të klasave; koncentrimin e kapitaleve tregëtare, hajdutërinë e tokave nga borgjezia agrare, mikroborgjezinë që përpëlitet përpara kapitalit që majmet. Kapa dëshmon procesin e rëndësishëm se në vendin ku sundojnë marrdhëniet private mbi pronën, individualizmi ngrë krye, grykësia e fitimit bë-

het qëllim themelor. Vjershat e Kapës edhe pse ruajnë në çdonjera idenë që shtron, kanë që të gjitha një unitet ideoestetik. Në disa vjersha e pasazhe ai shpreh edhe kufizime, sidomos kur është fjala për të treguar rrugëdaljen shoqërore nga këto fatkeqësi, mendime iluministe, frymë reformiste. Po nuk është kjo esenca e tij. Kapa qëllon shtetin që përmes ligjeve xhvatëse dhe përmbaruesve shpirtkazëm shkatërron masën fshatare: «me senet në dorë, në prokurori, — Dhe ia merr të gjitha: shtëpi, ara, dhi». Po është kuptimplote se në këtë mjerim ekonomik masiv që sjell hajdutëria e klasave shfrytëzuese dhe shteti që kanë në dorë, klasat e shfrytëzuara nuk dorëzohen. Ato janë të forta, mjerimi i pjek, i bën të kuptojnë edhe më mirë shtetin dhe klasat që e drejtonin atë. Është edhe kjo arësyeja që, në disa poezi të tij, autori na jep tensionin e tronditur të klasave të pasura, që nuk e dinë se do ta mbajnë dot paranë, tek ai do të ndeshim edhe ligshininë e shtetit që kanë në dorë po edhe vitalitetin e popullit punëtor që e ka «syrin tek e ardhmja» dhe, megjithëse është tërë mungesa, ka një vitalitet historik: «banesë kasollen, pa rroba në trup — dhe je i fuqishëm, mban botën në sup...»

Poet thellësisht politik, tërë probleme sociale, tërë ironi dhe sarkazëm popullore ndaj shfrytëzuesve, Kapa është njëkohësisht shumë komunikues për shtresat e gjera të popullit. Satira e tij ruan dhe

zhvillon disa nga anët më të mira të poezisë satirike të traditës sonë, ajo është një poezi tepër vizuale, që të lejon menjëherë të parafytyrosh kohën dhe ambientet, një poezi pa lajle-lule, po tokësore, plot detaje realiste, si ato pemët që janë të rënduara mirë nga frytet.

ADRIATIK KALLULLI

Korrik-Gusht 1975

MAJESTIK' I KORÇES(1)

Majestik' i Korçës, një kafe në pjacë,
Venë shkojnë kohën, kur s'dalin sullacë,²⁾
Një pjesë e rinisë, një pjesë zyrtarë.
Do t'ju them ç'dëgjova, do t'ju them ç'kam parë:

Që kur hyn te dera e gjer te bufeja
Plot klient' është mbushur, s'ka ku hidhet veja;
Ca lozin, ca flasin, ca qërojn' hesapin,
Të gjithë sa venë «purbua»³⁾ nuk japin.

Në tryezën ngjitur rrin' ca pasanikë,
Që kur ngjau një vrasje u ka hyr' një frikë,

1) *Majestiku* në vitet '30 ishte kafeneja më e dëgjuar e Korçës. Aty mbledhej «ajka» e feudo-borgjezisë.

2) *Shëtitje*

3) *Bakshish kamarierit*

Sa s'din' ku të fshihen, ku t'i ven' paratë,
Çdo çoban, kur shohin, trëmben, u ven' shtatë,

Një tufë djlemosha xholit ia kan' shtruar,
Dhe disa prej tyre janë të martuar.
Vazhdon lodra natën, njërin bëjnë arkë,
Harrojnë se gratë i presin për darkë.

Katër në tryezë janë veshur shik,
Po lozin një poker aristokratik:
«Dy per» i thot' njëri, tjetri thotë «flos»,¹⁾
Të tjerët nuk flasin, kanë letrat bosh.

Ja, ca djem të rinj pa qime në faqe,
Pan' se vura veshin, qëndruan sa kaqe:
Njëri ka një letër, që ia paska shkruar
Një vajz' e qytetit, q'e pat dashuruar.

Ca pa lesh në kokë flasin politikë;
Ç'bëhet në Evropë, ç'bëhet n'Amerikë,
Si qëndron sot Franca kundrejt Gjermanisë
Dhe në plastë lufta për shkak t'Japonisë.

1) «Dy per» e «flos», kombinime letrash në poker.

Tre në një tryezë duhan' ndes e shuaj,
Nuk janë korçarë, po janë të huaj;
Habiten për luksin, se e shkon Parisë...
Dhe ankohen bota, thonë: «kemi krizë!»

Një me bark të gjerë po flet për qamet,
U tregon gjith miqve se kish një senet,
Kish lëshuar t'holla me fajde pa masë,
Dhe do t'merrte shpira me an' të dasës.

Ca flasin për gjuhë dhe ca për muzikë,
Dhe disa të tjerë kanë hall për prikë,
Ca avukatllëke, ca për mjekësinë
Dhe një s'bënte fjalë, veç për historinë.

... Majestik' i Korçës, kafe mbi kafetë,
Sa rri në tryezë, garsoni vjen vetë,
Mbushur plot me njerëz dhe gjer te bufeja,
Ju lutem më falni, se m'u ftoh kafeja.

*Botuar në revistën «Rilindja»
Korçë, Viti I, nr. k, datë 28.11.1934*